

CZU: 347.962

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4572497>**INTEGRITATEA CA ELEMENT AL CAPACITĂȚII JURIDICE A MAGISTRATULUI****Olga CEBAN***Universitatea de Stat din Moldova*

Integritatea reprezintă un element esențial al capacității juridice a magistratului și, ca și consecință, criteriul ce determină nivelul de încredere a societății în justiția națională. Este imposibilă manifestarea integrității magistratului, dacă nu este promovat și consolidat sistemul de garanții sociale, acel câmp psihologic de legalitate chemat să influențeze psihologic magistrații, dar și garanția integrității – toate fiind asigurate de stat. Integritatea este un criteriu obligatoriu atât la formarea inițială, cât și la formarea continuă a magistratului.

Cuvinte-cheie: integritate, magistrat, capacitate juridică, judecător, procuror.

INTEGRITY AS AN ELEMENT OF THE LEGAL CAPACITY OF THE MAGISTRATE

Integrity is an essential element of the magistrate's legal capacity and, as a consequence, the criterion that determines the level of trust of society in national justice. It is impossible to manifest the integrity of the magistrate if the system of social guarantees is not promoted and consolidated, i. e. that psychological field of legality called to psychologically influence the magistrates, but also the guarantee of integrity – all being provided by the state. Integrity is a mandatory criterion for both the initial training and the continuing training of the magistrate.

Keywords: integrity, magistrate, legal capacity, judge, prosecutor.

Introducere

Încrederea societății în justiție se află într-o strânsă legătură cu încrederea societății în magistrați. Anume imaginea fiecărui magistrat în parte și a tuturor per ansamblu este criteriul decisiv în aprecierea nivelului de încredere a fiecărei persoane în justiție și, respectiv, un element de bază al unui stat de drept contemporan.

Formarea inițială, precum și continuă a unui specialist în domeniul dreptului prezumă nu doar acumularea sumativă a unei baze de cunoștințe, dar și formarea morală a acestuia, ceea ce ar reprezenta profesionalismul în sensul larg al cuvântului. Anume factorul psihologic este elementul esențial în manifestarea profesională a specialiștilor din sfera administrației publice și anume prin formarea unei conștiințe și a unei culturi juridice corespunzătoare va fi posibilă realizarea ulterioară a unui sistem de integritate caracteristică unui funcționar public contemporan. Numai având profesioniști de calitate în domeniul justiției putem miza pe o încredere sporită a societății în justiție. Un profesionist poate fi integru în activitatea sa profesională cotidiană, iar un neprofesionist își va pierde, inevitabil, integritatea dintr-o incapacitate de aplicare profesională a limitelor integrității, prompt și eficient.

Referindu-ne la profesionalism, putem menționa că acesta este condiționat de dezvoltarea unor astfel de calități cum ar fi independența, imparțialitatea, echitatea, neutralitatea și integritatea. Însă, nicio calitate nu poate fi percepută ca fiind existentă în situația în care nu este o interpretare corectă și concretă a acesteia. Din calitățile „morale” ale unui specialist din domeniul dreptului, integritatea, la moment, reprezintă una dintre cele mai complicate, nestudiate și percepute ambiguu. Integritatea reprezintă calitatea supremă pe care o persoana o poate dobândi la o anumită etapă a propriei evoluții. Ea reprezintă cartea de vizită a funcționarului public, elementul definitoriu al personalității sale care îi reflectă atitudinea față de atribuțiile cu care a fost înzestrat, față de cetățean și față de societate în ansamblu. Devenind o necesitate a societății contemporane, integritatea ca fenomen social a fost și continuă să fie abordată ca o categorie sociojuridică, morală.

Rezultate și discuții

Tatiana Novac în lucrarea sa *Integritatea magistrului – obiectiv esențial al unei justiții contemporane* se expune referitor la natura specifică a statutului magistratului contemporan, care este determinată chiar de liberalismul noțiunii de magistrat. Noțiunea cuprinde, de fapt, două forme de percepere funcțională și organizațională a termenului – magistrații judecătorești și magistrații procurori. Or, calitatea, eficiența și aprecierea socială a justiției sunt determinate, în primul rând, de abilitățile funcționale și morale ale reprezentanților acestor două profesii. Astfel, argumentăm – formal – structura specifică a statutului special al magistratului,

care nu poate fi caracterizat printr-o simplă enumerare a competențelor procedurale și a obligațiilor de serviciu specifice funcției de judecător și celei de procuror [1, p.53]. De specificat că, spre exemplu, legislația României prevede că judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție au calitatea de magistrați și fac parte din corpul magistraților [2].

Magistratul, prin atribuțiile sale, este obligat la o respectare perpetuă a anumitor rigori speciale de pregătire profesională și de integritate. Acest fapt este logic, din simplul motiv că justiția este percepută de societate anume prin prisma capacităților intelectuale și morale ale magistratului. Magistratul este, practic, singurul care urmează a interpreta și aplica dreptul în procesul de soluționare a cauzelor de orice natură, în scopul apropierii acestuia de fenomenul dreptății și echității. Și, similar, principiul integrității magistratului, prin prisma categoriilor de continuitate și de contiguitate, este concretizat printr-un ansamblu de principii ramurale sau interraturale. Mai mult, fenomenul integrității magistratului, în contextul percepției sociale a justiției și a activității magistratului, este reglementat autonom, de regulă, în formatul unor legi organice și regulamente elaborate de autoritatea de autoadministrare a justiției. Practic, toate sistemele legislative evidențiază o parte structurală din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, înzestrată cu competențe de examinare a situațiilor când este afectată integritatea magistratului [3, p.53].

Ne propunem să analizăm integritatea ca fiind un element ce determină capacitatea juridică a magistratului.

Ab initio, remarcăm că termenul „capacitate” are mai multe sensuri, reîșind din domeniul de aplicare a acestuia. Referindu-ne la domeniul științelor umaniste, în special al celor sociale, din cadrul cărora fac parte și științele juridice, „capacitatea” reprezintă: ansamblul aptitudinilor și posibilităților fizice și intelectuale ale unei persoane; posibilitatea unei persoane (a unui grup de persoane) de a executa un anumit lucru, competență [4, p.137]; posibilitatea de a realiza ceva într-un domeniu de activitate, aptitudine; facultate; proprietate de pătrundere în esența lucrurilor, însușirea de a face acte juridice valabile [5, p.79]. Cea mai amplă definiție a capacității juridice este aptitudinea persoanei sau a colectivității de a fi titular de drepturi și obligații și de a le exercita.

În aceeași ordine de idei, autorul A.Boar precizează că capacitatea juridică este aptitudinea generală și abstractă a persoanei – privită individual sau ca obiect colectiv – de a fi titular de drepturi și obligații [6, p.110]. În raport cu subiecții de drept, capacitatea juridică se poate manifesta fie ca o capacitate juridică când este vorba despre o persoană fizică sau juridică, fie ca o competență în cazul organelor de stat, fie ca o suveranitate dacă este vorba despre stat [7, p.144].

Unanimitatea asupra esenței noțiunii de capacitate juridică este întâlnită și în definițiile propuse de către autorii Gh.Vrabie, S.Popescu, C.Voicu, M.N. Costin, Gh.Baboș, I.Craiovan, N.Popa s.a. Din analiza definițiilor în cauză rezultă, în mod cert, apropierea capacității juridice de cea a personalității juridice și a calității de subiect de drept [8, p.43].

Astfel, definirea capacității juridice este redusă la două elemente esențiale: *în primul rând*, evidențiază aptitudinea generală și abstractă a persoanei de a avea drepturi și obligații; în al *doilea rând*, se indică că în lipsa acesteia nu ar fi posibilă participarea persoanelor la relațiile sociale reglementate de drept (raporturi juridice) [9, p.6].

Astfel, în vederea determinării rolului integrității ca fiind parte componentă a capacității juridice a magistratului urmează să apreciem ce reprezintă integritatea. Analizând studiile mai multor autori, ajungem la concluzia că aceasta poate fi privită la fel multiaspectual, cum ar fi:

1) **serie de trasături**, principii substanțiale, care se compun din onestitate, demnitate, cinste, incoruptibilitate, corectitudine, conștiinciozitate, competență și profesionalism. Toate acestea fiind direcțiile de bază ale conduitei unui specialist în domeniul dreptului;

2) **un criteriu ce determină atitudinea societății** față de anumite acțiuni sau calități ale persoanei, cum ar fi: aprecierea morală generală a personalității, constantă și pozitivă, reputația sa, iar, pe de altă parte, autoaprecierea, sensibilitatea față de opinia publică, față de aprecierea socială;

3) **un model de comportament**. Îndeplinirea cu onestitate a atribuțiilor, obligațiilor și a restricțiilor legale privind statutul acestor subiecți depinde de gradul de responsabilitate al fiecăruia. Concomitent, succesul instituției publice sau al autorității în care magistratul activează rezultă din gradul de integritate al acestora [10, p.139].

Legislația Republicii Moldova nu definește în niciun act normativ integritatea ca o noțiune care ar conține o caracteristică multiaspectuală, generală a fenomenului integrității. Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr.325 din 23.12.2013 [11], stabilește scopul, principiile, mijloacele, metodele, procedurile și efectele

juridice ale evaluării integrității instituționale în cadrul entităților publice. În art.2 al acestei legi se prevede că evaluarea integrității instituționale se realizează în scopul:

- a) sporirii responsabilității conducătorilor entităților publice și a organelor de autoadministrare pentru dezvoltarea, menținerea și consolidarea climatului de integritate profesională în cadrul entităților publice;
- b) asigurării integrității profesionale a agenților publici, prevenirii și combaterii corupției în cadrul entităților publice;
- c) identificării, evaluării și înlăturării riscurilor de corupție din cadrul entităților publice;
- d) creșterii numărului de denunțuri privind manifestările de corupție admise de către agenții publici.

Legea operează cu așa noțiuni, cum ar fi integritatea instituțională și integritatea profesională. Prin urmare:

- *integritatea instituțională* reprezintă integritatea profesională a tuturor agenților publici din cadrul entităților publice, cultivată, controlată și consolidată de către conducător, precum și toleranța zero la incidentele de integritate admise de agenții publici;
- *integritatea profesională* este capacitatea agentului public de a-și desfășura activitatea profesională în mod etic, liber de influență necorespunzătoare și manifestări de corupție, cu respectarea interesului public, a supremației Constituției Republicii Moldova și a legii.

Astfel, menționăm că noțiunea de integritate instituțională înglobează în sine noțiunea de integritate profesională, adăugând și mențiunea de „toleranță zero la incidentele de integritate admise de agenții publici”.

Vorbind despre integritatea profesională, este de precizat că legiutorul explică, de asemenea, că a fi „liber de influența necorespunzătoare” înseamnă a fi liber de o imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți, în vederea determinării acestuia să-și desfășoare activitatea profesională într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni de corupție)”, integritatea fiind determinată, dacă descifrăm cele indicate, ca un comportament etic și legal.

Cu referire la integritatea în sectorul public, menționăm că aceasta prezintă asamblul integrității politice și instituționale. De asemenea, în pofida faptului că noțiunea de integritate instituțională este dată și în Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr.325 din 23.12.2013, aceasta nu definește „interesul public”, care este criteriul ce determină modalitatea de activitate integră a agenților publici.

Astfel, Legea integrității, nr.82 din 25.05.2017 [12], definește *interesul public* ca un interes general de dezvoltare a bunăstării societății în ansamblu și de realizare a intereselor private legitime, garantat prin funcționarea entităților publice și private, precum și prin exercitarea atribuțiilor de serviciu ale agenților entităților date în strictă conformitate cu prevederile legale, în mod eficient și econom din punctul de vedere al utilizării resurselor.

Legea privind avertizorii de integritate, nr.122 din 12.07.2018 [13], reglementează dezvăluirile practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvăluiri și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate. Legea urmărește sporirea cazurilor de dezvăluire a practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public prin:

- a) promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat;
- b) asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public ale practicilor ilegale;
- c) prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.

Legea privind avertizorii de integritate nu definește în mod direct integritatea. Totuși, analizând noțiunea de *avertizare de integritate* dată în art.3, constatăm că aceasta este o dezvăluire cu bună-credință de către un angajat a unei practici ilegale ce constituie o amenințare sau un prejudiciu adus interesului public. Totodată, în calitate de dezvăluire a unei practici ilegale este definită o dezvăluire a manifestărilor de corupție, după cum sunt definite și enumerate în Legea integrității, a încălcărilor de mediu, a încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a celor ce țin de securitatea națională, precum și a altor încălcări, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public.

Astfel, observăm o altă abordare a noțiunii de integritate, dată în actele normative dedicate nemijlocit integrității. Prin urmare, în interpretarea dată integritatea se conturează prin legalitate, respectarea interesului public și etică. Însă, se menționează că integritatea reprezintă un fenomen moral multispectual, a cărui respectare depinde de mai mulți factori.

Reieșind din interpretarea logică și per ansamblu a noțiunilor prezentate în actele normative, putem concluziona că, deși integritatea ca concept își regăsește abordarea în mai multe acte normative, niciun act normativ în vigoare din Republica Moldova nu definește integritatea ca un fenomen aparte, dându-i-se o definiție concretă și explicită.

Mai mult, în pofida faptului că domeniul integrității, în toate aspectele sale, este reglementat de mai multe acte normative, numai actele menționate *supra* definesc într-o modalitate directă sau indirectă integritatea. Alte acte normativ-juridice doar operează cu noțiunea de integritate, fără a i se da o definiție sau făcând referire la prevederile actelor analizate *supra*.

Analizând per ansamblu noțiunile de capacitate juridică și integritate, deducem că integritatea unui magistrat trebuie să fie ca un element-cheie pentru aptitudinea generală și abstractă a acestuia de a avea drepturi și obligații și că în lipsa integrității nu ar fi posibilă exercitarea de către acesta a funcțiilor sale. Evident, în aceste condiții, se face evidentă necesitatea cercetării subiectului integritatea magistratului în procesul instruirii inițiale și continue, caracterizată prin dimensiunile de calitate, performanță și profesionalism.

Astfel, în vederea dobândirii statutului de magistrat, legiutorul prevede obligativitatea existenței integrității, aceasta fiind un criteriu de selecție a candidatului în calitate de magistrat. Cu referire la formarea inițială a procurorului, Legea cu privire la procuratură [14] prevede în art.20 condițiile pentru a candida la funcțiile de procuror și procuror-șef, stipulând că persoana care candidează „nu are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale (alin.(1) lit.g¹)); nu are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate (alin.(2) lit.c))”. Totodată, potrivit art.17 alin.(10), „candidații sunt evaluați de către fiecare membru al Consiliului Superior al Procurorilor în baza criteriilor aprobate de Consiliu, inclusiv în funcție de pregătirea și abilitățile profesionale, de integritatea și alte calități personale ale candidaților”.

Analogic, în Legea cu privire la statutul judecătorului [15], în art.6, care se referă la candidarea persoanei la funcția de judecător, se menționează că se consideră că nu are reputație ireproșabilă și nu poate candida la funcția de judecător persoana care „a fost sancționată disciplinar pentru nerespectarea prevederilor art.7 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale (alin.(4) lit.d)); are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate (alin.(4) lit.e))”. De asemenea, Legea stipulează că „după depunerea setului de acte, colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor solicită de la Autoritatea Națională de Integritate certificatul de integritate și de la Centrul Național Anticorupție și/sau Serviciul de Informații și Securitate certificatul de cazier privind integritatea profesională a candidatului la funcțiile” (art.9 alin.(8)). „Procesul de selectare a candidaților la funcția de judecător se desfășoară potrivit unor criterii obiective bazate pe merit, ținând seama de pregătirea profesională, de integritatea, capacitatea și eficiența candidaților” (art.10 alin.(1)).

Prin urmare, referindu-ne la primul element al capacității juridice a magistratului, cum ar fi aptitudinea de a avea drepturi și obligații, conchidem că integritatea este un element esențial în perspectiva dobândirii statutului de magistrat, aceasta fiind o condiție impusă de legiutor.

Cu referire la al doilea element al capacității juridice a magistratului, potrivit căruia în lipsa acesteia nu ar fi posibilă participarea la relațiile sociale reglementate de drept, la fel menționăm că integritatea persistă ca un element-cheie nu doar în momentul dobândirii statutului de magistrat, dar și pe întreaga perioadă de exercitare a funcțiilor sale.

Astfel, Legea cu privire la procuratură în art.3 alin.(4) indică ca principii de bază: „Procurorul își desfășoară activitatea în baza principiilor legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale, care îi oferă posibilitatea de a lua în mod independent și unipersonal decizii în cauzele pe care le gestionează”. Totodată, lipsa de integritate este considerată, potrivit legii, și o abatere disciplinară, cum ar fi „atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale, prestigiului Procuraturii sau care încalcă Codul de etică al procurorilor (art.38 lit.f)) și încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale (art.38 lit.g))”. De asemenea, în cazul nedepunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art.27 alin.(8) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nr.132 din 17 iunie 2016, procurorul, procurorul-șef și adjunctul Procurorului General sunt eliberați din funcție (art.38 alin.(1) lit.m)).

Cu referire la statutul judecătorului, Legea cu privire la statutul judecătorului de asemenea conține prevederi ce țin de formarea continuă a judecătorului sau aspectul de respectare a integrității acestuia. Astfel, potrivit art.15 alin.(1) lit.d¹), judecătorul este obligat să respecte prevederile art.7 alin.(2) din Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr.325 din 23 decembrie 2013, adică:

- să nu admită manifestări de corupție;
- să denunțe imediat organelor competente orice tentativă de a fi implicat în manifestări de corupție;
- să denunțe imediat influențele necorespunzătoare, să declare cadourile și conflictul de interese în conformitate cu legislația;
- să cunoască și să respecte obligațiile ce îi revin conform politicilor anticorupție naționale și sectoriale;
- să respecte cerințele specifice de integritate profesională pentru activitatea agenților publici în cadrul entității publice, care i-au fost aduse la cunoștință;
- să îndeplinească măsurile incluse în planul de integritate adoptat în urma evaluării integrității instituționale.

De asemenea, analogic cu statutul procurorului, potrivit art.25 alin.(1) lit.g¹) „judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul nedepunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art.27 alin.(8) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.”

Astfel, prevederile legale menționate *supra* duc la concluzia că testarea inițială de integritate a candidatului magistrat nu este suficientă decât pentru o perioadă scurtă de timp în cadrul depunerii dosarului pentru dobândirea funcției dorite. Realizarea competențelor profesionale cotidiene poziționează magistratul în condiții reale de activitate, persistând riscul afectării integrității. Astfel și poate fi explicată necesitatea testării periodice a integrității magistraților aflați în exercițiul funcțiunii – reglementare cuprinsă în Legea privind evaluarea integrității instituționale.

În acest context, putem remarca că valoarea culturii juridice și a conștiinței juridice profesionale inițiale, care urmează a fi formate, într-o finalitate prezintă un obiectiv generic al întregului proces de instruire profesional-juridică. Ulterior însă, acele valori promovate în procesul de instruire urmează a fi confirmate și prin politicile promovate de Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) și, respectiv, de Consiliul Superior al Procurorilor (CSP). Numai promovarea unui câmp juridic logic structurat, ce ar exprima un echilibru adecvat între drepturile subiective și obligațiunile juridice profesionale, manifestat de către CSM și CSP, va contribui la promovarea integrității magistratului în activitatea profesională. Prin urmare, menționăm rolul primordial al CSM și, respectiv, al CSP în fortificarea integrității magistratului, exemplificat prin promovarea unor politici corecte, legale, logice, credibile și echitabile [16, p.52].

Totodată, prin prisma prevederilor legale analizate, precum și luând în considerare definițiile integrității prevăzute în actele normative, putem menționa că de integritatea magistratului depinde integritatea instituțională, acesta fiind un element esențial al realizării justiției și al fortificării încrederii societății în justiție, percepută drept sistem și instituții publice. Însă, apare un alt aspect ce ține de posibilitatea delimitării integrității profesionale, care se manifestă în procesul de exercitare nemijlocită a atribuțiilor, de integritatea personală, care are loc în afara orelor de serviciu ale magistratului.

Dacă integritatea profesională expresă este reglementată prin normele dreptului muncii și, în caz de abatere, vorbim despre răspunderea disciplinară, atunci în condițiile integrității profesionale generale, în situația abaterii, vorbim despre acele norme de deontologie profesională, care sunt orientate spre a ghida imaginea magistratului în afara orelor de serviciu și, respectiv, este contextul specific răspunderii deontologice, ca formă a răspunderii disciplinare [17, p.53].

În funcție de gravitatea abaterii disciplinare (sau deontologice), răspunderea poate fi în arealul formei „disciplinare” sau poate depăși aceste limite, trecând în răspunderea penală și, ulterior, în condițiile reglementărilor naționale și internaționale în domeniu – în răspunderea civilă a magistratului. Este foarte important a stabili limitele aplicabilității cerințelor de integritate în viața privată a magistratului. Considerăm că există totuși anumite limite, în situația în care comportamentul magistratului în viața privată nu afectează imaginea justiției și drepturile terților. Este foarte dificil a determina limitele integrității magistratului, în coraport cu comportamentul și faptele terților, cum ar fi, spre exemplu, membrii familiei magistratului. În opinia noastră, integritatea magistratului este determinată de comportamentul și capacitățile lui personale și nu poate fi afectată într-o măsură categorică de comportamentul terților, în contextul riscului de pierdere a statutului. Un alt argument în favoarea acestei opinii este și existența limitelor vieții private a magistratului, care coexistă cu principiul integrității și nu se pot intersecta [18, p.53]. Totodată, o valoare mare în determinarea integrității magistratului

are nu doar comportamentul, dar și manifestarea subiectivă a acestuia. Garanțiile sociale oferite de stat magistraților reprezintă un element esențial în evitarea manifestărilor lipsei de integritate de către magistrați. Astfel, garantarea reglementării juridice a integrității magistraților este obligația directă a statului.

Concluzii

În contextul analizei integrității ca element al capacității juridice a magistratului, menționăm că aceasta este o condiție obligatorie atât la formarea inițială, cât și formarea continuă a magistratului. În acest sens nu este necesară o delimitare între integritatea diferitelor categorii de magistrați – judecători sau procurori. În pofida faptului că statutul acestora este diferit, în ce privește aspectul integrității, acesta, în majoritatea cazurilor, este asemănător. În context, menționăm o interacțiune vizibilă atât între principiile ce formează statutul magistratului, cât și între componentele acestui statut, printre care se regăsește și integritatea. Analogic, intransparența și inactivitatea în procesul de instruire juridică inițială, de accedere și promovare în cariera de magistrat afectează, chiar în perspectivă apropiată, independența și imparțialitatea magistratului. Mai complicat însă este faptul că legiutorul nu a dat o definiție concretă și exhaustivă a integrității, ceea ce creează un câmp de interpretări în domeniul aprecierii caracterului integru al magistratului. Or, în dependență de identificarea naturii și limitelor integrității putem vorbi despre acoperirea juridică a răspunderii pentru o integritate afectată și, prin urmare, despre crearea unor garanții în vederea respectării acesteia. De asemenea, este de menționat că manifestarea integrității magistratului este imposibilă, dacă nu este promovat și consolidat sistemul de garanții sociale, acel câmp psihologic de legalitate, chemat să influențeze psihologic magistrații, dar și garanția integrității. Astfel, ar trebui să existe un echilibru între condițiile de integritate a magistratului și garanțiile sociale oferite de stat magistraților.

Referințe:

- NOVAC, T. Integritatea magistrului – obiectiv esențial al unei justiții contemporane. În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr.5, p.51-55. ISSN 1811-0770
- Legea privind statutul magistraților, nr.303/2004. În: *Monitorul Oficial al României*, Partea I, 2004, nr.576.
- NOVAC, T. *Op.cit.*, p.53.
- Dicționarul enciclopedic / Chihaia L. ș.a. București: Cartier, 2001. 1696 p. ISBN 997590801
- Dicționarul explicativ uzual al limbii române / Berejan S. ș.a. Chișinău: Litera, 1999. 638 p. ISBN 9975-74-237-8
- BOAR, A. *Elemente de teoria dreptului*. Timișoara: Multimedia SRL, 1996. 282 p. ISBN 973-97561-0-7
- AVORNIC, Gh. *Tratat de teorie generală a statului și dreptului*. Vol.II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010. 474 p. ISBN 9789731164410
- ANDRIUȚA, E. Aspecte generale cu privire la capacitatea juridică. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.4, p.42-47. ISSN 1811-0770
- БЕЛЯВСКИЙ, А.В. *Судебная защита чести и достоинства граждан*. Москва: Юридическая литература, 1966.
- BOGUȘ, A. Integritatea profesională a funcționarilor publici. În: „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, Chișinău, 2016, p.138-144. ISBN 978-9975-75-835-2
- Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr.325 din 23.12.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.277-287, art.586.
- Legea integrității, nr.82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.229-243, art.360.
- Legea privind avertizorii de integritate, nr.122 din 12.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.309-320, art.472.
- Legea cu privire la procuratură, nr.3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.69-77, art.113.
- Legea cu privire la statutul judecătorului, nr.544 din 20.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.59-60 art.664.
- NOVAC, T. *Op.cit.*, p.52.
- Ibidem*, p.53.
- Ibidem*.

Date despre autor:

Olga CEBAN, doctorandă, școala doctorală Științe Juridice, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: olea-ce@mail.ru

Prezentat la 20.11.2020